

SAFARI YA LENGU

Wasifu wa Sarah Wairimu Thuo

Hadithi ya uvumilivu, azimio, na uvumbuzi wa teknolojia

Contents

Utangulizi	4
Sura ya Kwanza: Mizizi Nyathuna	5
Kijiji Kilichonifanya	5
Familia Iliyojengwa kwa Uvumilivu	5
Urithi wa Kikuyu.....	6
Sura ya Pili: Miaka ya Msingi.....	8
Shule ya Msingi ya Nyathuna: Mahali Ndoto Zilipoanza.....	8
Shule ya Wasichana wa Mary Leakey: Mabadiliko na Changamoto	9
Sura ya Tatu: Chuo Kikuu na Kujigundua.....	13
Kuchagua Teknolojia ya Taarifa za Biashara	13
Mwaka wa Kwanza: Misingi na Kutatizika.....	13
Mwaka wa Pili: Ukuaji na Changamoto	14
Mwaka wa Tatu na nne: Kuzidisha Utaalamu	16
Sura ya Nne: Changamoto na Uvumilivu	18
Mapambano ya Kifedha	18
Mienendo ya Kijinsia katika Teknolojia	18
Kusawazisha Mila na Tamaa.....	19
Sura ya Tano: Dira na Matamania	21
Malengo ya Kitaaluma	21
Matamania ya Athari za Kijamii.....	22
Malengo ya Maendeleo ya Kibinafsi.....	22
Hitimisho: Safari Inaendelea	24

Utangulizi

Jina langu ni Sarah Wairimu Thuo, na katika umri wa miaka ishirini, ninasimama katika makutano ya mila na uvumbuzi, mizizi ya vijijini na matamania ya teknolojia. Nilizaliwa na kulelewa katika Kijiji cha Nyathuna, Jimbo la Kabete, Kaunti ya Kiambu, maisha yangu yamekuwa ushuhuda wa nguvu za kubadilisha za elimu, nguvu za uhusiano wa kifamilia, na azimio lisilolegea la kuvunja vizuizi katika ulimwengu unaobadilika kwa kasi.

Ninapoandika wasifu huu, ni mwanafunzi wa mwaka wa tatu ninayesoma Shahada ya Sayansi katika Teknolojia ya Taarifa za Biashara katika Chuo Kikuu cha Teknolojia cha Dedan Kimathi (DeKUT) huko Nyeri. Safari yangu kutoka njia zenye vumbi za Nyathuna hadi maabara za kompyuta za moja ya vyuo vikuu vya teknolojia vya kifahari vya Kenya haijapita moja kwa moja. Ni hadithi iliyowekwa alama na dhabihu, uvumilivu, na ushujaa wa kimya wa mama ambaye alikataa kuruhusu mazingira kufafanua hatima yetu.

Hadithi hii si hadithi yangu tu; ni hadithi ya wanawake wengi wa Kijana wa Kikenya ambao wanajaribu kuota zaidi ya mipaka iliyochoywa na umaskini na matarajio ya kijamii. Ni sifa kwa vijiji vinavyotukuza, shule zinazotufanya, na teknolojia zinazotuwezesha kufikiria upya yanayowezekana.

Sura ya Kwanza: Mizizi Nyathuna

Kijiji Kilichonifanya

Kijiji cha Nyathuna kinakaa katikati ya Jimbo la Kabete, mahali ambapo udongo mwekundu unakutana na mimea ya kijani, na ambapo jamii si dhana tu bali ni njia ya maisha. Barabara za kijiji, zisizolainishwa na zenye kupinda, zinasimulia hadithi za wakulima wanaokwenda mashamba yao alfajiri, watoto wakitembea kwenda shule wakiwa na sare zao zilizosugwa vizuri, na majirani wakisalimiana kwa joto la kweli—'Wĩ mweka?' 'Nĩ mweka!'

Kumbukumbu zangu za awali zimefumwa katika mfumo wa kijiji hiki. Nakumbuka kuamka kwa sauti ya jogoo wakilia alfajiri, harufu ya moshi wa kuni wakati kifungua kinywa kinataayarishwa, na kuona umande wa asubuhi ukiangaza juu ya majani ya mgomba. Kumbukumbu hizi za hisia zinabaki wazi, zikinitia nanga mahali ambapo, licha ya mapungufu yake ya kimwili, palikuwa na utajiri wa roho ya jamii na urithi wa kitamaduni.

Nilipokuwa mtoto, nilikuwa nikisaidia kuchota maji kutoka bomba la pamoja, nikisawazisha chupa ya plastiki kwa uangalifu nilivyopita katika ardhi isiyo sawa kurudi nyumbani. Safari hizo hazikuwa za peke yake kamwe; zilikuwa matukio ya kijamii ambapo uvivu wa kijiji ulibadilishana, urafiki ulizaliwa, na masomo kuhusu maisha yalitolewa na wanawake wazee ambao waliona katika kila msichana mdogo kioo cha ujana wao wenyewe.

Familia Iliyojengwa kwa Uvumilivu

Nilizaliwa katika familia ya kioo, mdogo wa ndugu watatu. Mama yangu, nguzo ya kaya yetu, ni anayelitwa na wengi mkulima mdogo na mpiga kazi—ingawa maneno haya hayawezi kukamata kina cha nguvu zake na ubunifu. Akiwa mjane nilipokuwa mdogo, alibeba jukumu la kulea watoto watatu peke yake, akigeuza kipande chetu kidogo cha ardhi kuwa chanzo cha chakula na mapato.

Ndugu zangu wawili wakubwa walipanga njia mbele yangu. Nikiwa nikikua, niliwaangalia wakienda safari zao za elimu, kila ushindi na kushindwa kuninufundisha masomo muhimu kuhusu kuendelea. Kaka yangu mkubwa, mwenye nidhamu na mfumo, alionyesha thamani ya uthabiti. Dada yangu, mbunifu na mwenye busara, alionyesha kuwa kuna ufumbuzi mwingi kwa

kila tatizo. Pamoja, waliunda kivuli cha kinga chini ambacho niliweza kukua, hata walipokuwa wakikabiliwa na changamoto zao wenyewe.

Nyumba yetu ilikuwa rahisi—muundo rahisi wenye karatasi za chuma za paa na kuta ambazo zilikuwa zimepakwa kwa uangalifu. Lakini ndani ya kuta hizo, mama yangu aliunda mazingira ambapo elimu iliheshimiwa. Licha ya elimu yake rasmi iliyopunguka, alielewa kwa uwazi wa ajabu kuwa elimu ilikuwa ufunguo wa kuvunja mzunguko wa umaskini. 'Mwalimu akikwira ũndũ, ũigwe wega,' angesema—mwalimu anapokuambia kitu, sikiliza vizuri.

Urithi wa Kikuyu

Kama Mkikuyu, utambulisho wangu wa kitamaduni umekuwa msingi na lenzi ambalo ninaangalia ulimwengu. Watu wa Kikuyu, wanaojulikana kwa roho yao ya biashara na msisitizo wa elimu, wana urithi wa kitamaduni wenye utajiri ambao unapita katika kila kipengele cha maisha ya jamii. Lugha yetu, Gĩkũyũ, ilikuwa lugha yangu ya kwanza—lugha ya nyimbo za usingizi, makariripio, maombi, na hadithi.

Nilikua nikisikiliza hadithi za bibi yangu kuhusu Gĩkũyũ na Mũmbi, mababu wa watu wetu, na mti wa mtakatifu wa Mũgumo. Hadithi hizi, zilizopitishwa kupitia vizazi, zilinitia hisia ya kuwa sehemu ya kitu kikubwa zaidi ya mimi mwenyewe. Zilinifundisha kuhusu maadili yanayofafanua jamii yetu: kazi ngumu (wĩra), heshima (gũtĩĩ), umoja (ũmwe), na umuhimu wa familia (nyũmba).

Utamaduni wa jadi wa Kikuyu unaweka msisitizo mkubwa juu ya wajibu wa pamoja na jukumu la wanawake kama walezi wa maarifa ya kitamaduni. Nilishuhudia hili katika jinsi wanawake wazee katika kijiji chetu walivyokusanya wasichana wachanga kuwafundisha nyimbo, michezo ya jadi, na ustadi wa maisha. Vipindi hivi vya elimu visivyo rasmi, vilivyofanywa chini ya kivuli cha mti mkubwa wa mugumo au katika kiwanja cha mtu fulani, vilikuwa muhimu kama elimu rasmi katika kuumba utambulisho wetu.

Hata hivyo, urithi wangu wa kitamaduni ulikuja pia na matarajio na mipaka. Kama mwanamke mdogo, nilitarajiwa kuwa mwenye unyenyekevu, mtiifu, na mwenye mwelekeo wa nyumbani. Teknolojia na uhandisi vilizingatiwa kuwa maeneo ya wanaume. Hata hivyo, utamaduni uleule ambao uliamrisha majukumu haya pia ulisherehekea Wangu wa Makeri wa kimbinguni, chifu

mwanamke aliyepinga mila, na kusesitiza methali ya Kikuyu: 'Mũndũ ũrĩa ũtarĩ na mũrango ndacokaga'—mtu asiye na azimio hafafulu kamwe. Upande huu mbili ungekuja kufafanua safari yangu mwenyewe.

Sura ya Pili: Miaka ya Msingi

Shule ya Msingi ya Nyathuna: Mahali Ndoto Zilipoanza

Elimu yangu rasmi ilianza katika Shule ya Msingi ya Nyathuna, taasisi ya serikali iliyohudumia kijiji chetu na maeneo yake jirani. Majengo ya shule, ingawa yalikuwa yamechakaa na wakati na vipengele, yalisimama kama taa za matumaini kwa familia kama yangu. Kila asubuhi, nilikuwa nikiamka saa 11:30 usiku, kuosha haraka, kula kikombe cha uji, na kuondoka katika safari ya dakika thelathini kwenda shuleni, vitabu vyangu vimefungwa kwa uangalifu katika mfuko wa plastiki kuviokoa kutoka kwa hali ya hewa isiyotabirika.

Msingi wa Nyathuna ndipo nilipenda kujifunza kwa mara ya kwanza. Katika Darasa la Kwanza, nilivutiwa na uchawi wa herufi kuunda maneno, maneno kuunda sentensi, na sentensi kupitisha maana. Mwalimu wangu, Bi. Wambui, aligundua shauku yangu na mara nyingi alinibakisha baada ya darasa kunipasha changamoto mazoezi ya ziada. Yeye ndiye mtu wa kwanza nje ya familia yangu kuniambia nilikuwa na uwezo wa mambo makubwa.

Shule ilikuwa na rasilimali chache—vitabu vilishirikiwa kati ya wanafunzi watatu au wanne, vifaa vya sayansi hakukuwa kabisa, na maktaba ilikuwa na rafu moja ya vitabu vya zamani. Lakini tulichokosa katika vifaa, tulifikia kwa azimio. Walimu wetu, wengi wao walioishi katika jamii na kuelewa mapambano yetu kwa karibu, walikwenda zaidi ya maelezo ya kazi zao kuhakikisha tunajifunza.

Nakumbuka tukio moja maalum katika Darasa la Tano ambalo lingethibitisha kuwa la kuunda. Shule yetu ilikuwa imepokea mchango wa kompyuta tatu za zamani za desktop—mashine kubwa ambazo zilionekana kama vitu vya kutoka ulimwengu mwingine. Mwalimu mkuu wetu, Bw. Kariuki, aliwaweka katika chumba kidogo na kuanza kutoa madarasa ya msingi ya kompyuta kwa wanafunzi wa shule ya juu ya msingi. Nilivutiwa. Wakati nilipoweka vidole vyangu kwenye kibodi hiyo na kuangalia herufi zikitokea kwenye skrini, kitu kiligonga. Hapa kulikuwa na chombo ambacho kingeweza kuongeza uwezo wa binadamu, dirisha kwenye ulimwengu zaidi ya Nyathuna. Nilitumia kila wakati wa bure ninaoweza katika chumba hicho cha kompyuta, nikijifunza kuandika, kuchunguza programu rahisi ya uchoraji, na kumsumbua Bw. Kariuki na maswali yasiyo na kikomo kuhusu jinsi kompyuta zinavyofanya kazi.

Utendaji wangu wa kitaaluma ulikuwa imara katika masomo yote, lakini nilitawala hasa katika hisabati na sayansi. Nilipenda usahihi wa kimantiki wa hisabati—jinsi matatizo yalivyokuwa na suluhisho za uhakika ukifuata hatua sahihi. Sayansi ilinifungulia macho yangu kwa mitambo ya ulimwengu wa asili. Tulipojifunza ufotosintezi, nilikuwa nikiangalia mahindi katika shamba letu kwa uelewa mpya. Tulipojifunza kuhusu umeme, nilianza kuuliza kwa nini kijiji chetu bado kilitegemea taa za mafuta wakati sehemu nyingine za Kenya zilikuwa na umeme.

Mtihani wa Cheti cha Elimu ya Msingi ya Kenya (KCPE) ulionekana kubwa katika Darasa la Nane. Mtihani huu mmoja ungeamua ni shule gani ya sekondari ningeweza kuhudhuria na, kwa upanuzi, kuunda mwelekeo wa mustakabali wangu. Mama yangu, akielewa hatari, alifanya dhabihu kuhakikisha ningeweza kuhudhuria vipindi vya ziada vya mafunzo Jumamosi. Angeamka mapema zaidi kuandaa chakula angeweza kuuza katika soko la ndani, akitumia faida ndogo kulipa vifaa vyangu vya mapitio na ada za mafunzo.

Wiki ya mtihani ilikuwa ngumu. Nakumbuka wasiwasi ulioshika darasa letu zima tulipoketi kwa karatasi baada ya karatasi, mustakabali ukining'inia kwenye mizani ya siku hizo chache. Matokeo yalipoachiliwa hatimaye, nilikuwa nimepata alama 356 kati ya 500—si za ajabu kwa viwango vya kitaifa, lakini imara vya kutosha kunipata nafasi katika shule ya kitaifa. Mama yangu alilia aliposikia habari, machozi ya faraja na fahari yakimwagika kwenye mashavu yake aliponikunyata. Ilikuwa thibitisho la miaka ya dhabihu na ahadi ya uwezekano mpya.

Shule ya Wasichana wa Mary Leakey: Mabadiliko na Changamoto

Kujiunga na Shule ya Wasichana wa Mary Leakey kuliashiria sehemu ya kugeuka katika maisha yangu. Ikiitwa jina lake kutoka kwa mwanasayansi mashuhuri wa paleoanthropolojia aliyefanya ugunduzi mkubwa nchini Kenya, shule hii ilikuwa na mtazamo wa uchunguzi wa kisayansi na uwezesaji wa kike. Ikiwa katika kaunti tofauti, kuhudhuria kulimaanisha kuacha nyumbani kwa mara ya kwanza na kuishi katika mazingira ya shule ya ubweni—nia ambayo ilikuwa ya kuisisimua na ya kutisha.

Mpito ulikuwa wa kutaabisha. Ghafla, nilikuwa nimezungukwa na wasichana kutoka asili tofauti—wengine kutoka mitaa ya tajiri ya Nairobi, wengine kutoka jamii tofauti za vijijini kama yangu. Tofauti za kijamii na kiuchumi zilikuwa dhahiri. Wakati nilifika na sare mbili

zilioшонwa na mshonaji wa ndani na sanduku dogo la vifaa muhimu, baadhi ya wanafunzi wenzangu walikuwa na masanduku yote yaliyojaa nguo, vitafunio, na vifaa vya kisasa. Ilikuwa mkutano wangu wa kweli wa ulinganifu zaidi ya dhana, na uliuma.

Lakini Shule ya Wasichana wa Mary Leakey pia ilitoa fursa ambazo sikuwahi kufikiria. Shule ilikuwa na maktaba iliyojazwa vizuri, maabara ya kompyuta yenye kazi na mashine za kisasa, maabara ya sayansi zenye vifaa halisi, na walimu waliokuwa na digrii za juu. Kwa mara ya kwanza, nilikuwa na ufikiaji wa umeme wa kudumu, muunganisho wa mtandao, na rasilimali ambazo zilifanya kujifunza kuwa hai.

Fomu ya Kwanza ilikuwa mwaka wa marekebisho. Nilitatizika awali na kasi ya kitaaluma na njia ya kufundishia—wakati Kiingereza kilikuwa kimetumika katika shule ya msingi, kiwango cha ufasaha wa Kiingereza kinachotarajiwa hapa kilikuwa juu zaidi. Nilitumia usiku kusoma na kusoma tena vitabu vya masomo, kujenga msamiati wangu, kufundisha sikio langu kuelewa lafudhi tofauti na mitindo ya kuzungumza. Lafudhi yangu ya Kikuyu, iliyokuwa chanzo cha fahari, ikawa kitu nilichojihisi kuhusu wakati baadhi ya wanafunzi wenzangu wangecheka matamshi yangu.

Wakati wa kufafanua ulikuja katika Fomu ya Pili wakati wa darasa la sayansi ya kompyuta. Mwalimu wetu, Bi. Njeri, alituanzisha programu ya msingi kwa kutumia QBASIC. Wakati wanafunzi wengi walipata mantiki dhahania zenye kutatiza, mimi nilivutiwa. Programu ilikuwa kama hisabati zilizofanywa vitendo—ungeweza kuandika maelekezo, na kompyuta ingetekeleza. Nilibakia nyuma baada ya darasa mara kwa mara, nikiandika programu ndogo, kuboresha makosa, na kupata kuridhika kwa kipekee kwa kutatua tatizo la usimbaji baada ya masaa ya kujaribu na kosa.

Bi. Njeri akawa mshauri wangu. Alitambua uwezo wangu na kuanza kunilisha, kunipata vitabu vya upangaji programu, kunipasha changamoto tatizo la ziada, na muhimu zaidi, kuniambia kuwa teknolojia ilihitaji wanawake zaidi. 'Mustakabali unasimbwa sasa hivi,' angesema, 'na kama wanawake hawajumuishwa katika kuandika msimbo huo, tutazuiwa kuunda mustakabali huo.' Maneno yake yalipanda mbegu ambayo baadaye ingestawi kuwa uchaguzi wangu wa kazi.

Fomu ya Tatu ilileta changamoto mpya. Mtaala ulizidisha, na nilitakiwa kuchagua kati ya sayansi na sanaa. Licha ya shinikizo kutoka sehemu fulani kufuata masomo ya sanaa—yanayoonekana 'yafaa' zaidi kwa wasichana—nilichagua sayansi safi: Fizikia, Kemia, Biolojia, na Hisabati, na Masomo ya Kompyuta kama somo la ziada. Uamuzi huu ulikutana na kuchomoza nyuso kutoka kwa baadhi ya jamaa ambao waliamini nilikuwa nikifanya mambo kuwa magumu zaidi kwa mimi mwenyewe bila ya sababu.

Sayansi zilikuwa zenye matakwa, lakini pia zilikuwa za kusesimua. Katika Fizikia, nilijifunza kuhusu mzunguko, nguvu, na nishati—dhana ambazo zilieleza ulimwengu unaonizunguka kwa maneno sahihi ya kihisabati. Kemia ilifunua majibu yasioonekana yanayotokea kila mahali, kutoka matoke yakipikwa kwenye moto wa jikoni la shule hadi betri zinazoendesha kikokotoo chetu. Biolojia ilionyesha mifumo tata inayoweka viumbe hai kufanya kazi. Kila somo lilitoa lenzi tofauti kwa kuelewa uhalisia, na nilitaka kuona kupitia zote.

Zaidi ya masomo, shule ya sekondari ndipo niligundua mpira wa wavu. Shule ilikuwa na programu imara ya michezo, na katika Fomu ya Pili, nilijiunga kwa kurudisha kichaa na timu ya mpira wa wavu baada ya msukumo wa kudumu wa rafiki. Awali, nilikuwa mbaya—muda wangu ulikuwa umepotea, huduma zangu kwa shida zilikwenda juu ya wavu, na nilitatizika na akili za haraka zinazohitajika. Lakini kulikuwa na kitu kuhusu mchezo ulionipatia mwangwi. Ulihitaaji ujuzi wa mtu binafsi na uratibu wa timu, mawazo ya kimkakati na maamuzi ya dakika.

Nilijifunza kwa bidii. Wakati wa mapumziko ya mchana, ningekuwa kwenye uwanja, nikihudumia ukuta. Jioni, niliangalia wachezaji wenye uzoefu zaidi, nikichunguza mwendo wao, nikiuliza maswali, nikitafuta ushauri. Hatua kwa hatua, niliboresha. Kufikia Fomu ya Tatu, nilikuwa nimepata nafasi kama mzuia wa kati kwenye timu ya shule. Kufikia Fomu ya Nne, nilikuwa nahodha wa timu. Mpira wa wavu ulinifundisha masomo ambayo yalienea mbali zaidi ya uwanja: umuhimu wa kuendelea, thamani ya kufanya kazi kwa timu, sanaa ya kubaki makini chini ya shinikizo, na thawabu tamu ya kuboresha kupitia kujitolea.

Mtihani wa Cheti cha Elimu ya Sekondari ya Kenya (KCSE) katika Fomu ya Nne ulikuwa na matokeo zaidi kuliko KCPE. Kwa miezi iliyoongoza mbele yake, shule ilifanya kazi katika hali ya mtihani—vipindi vya marekebisho ya nguvu, karatasi za zamani, mitihani ya majaribio, na

tathmini ya kudumu. Shinikizo lilikuwa kubwa. Nilijua kuwa utendaji wangu ungeamua kama ningeweza kufuata elimu ya chuo kikuu na, ikiwa ndivyo, katika uwanja gani.

Nakumbuka usiku kabla ya mtihani wa kwanza, nikilala kitandani katika bweni, nikisikiliza kupumua kwa utulivu kwa wanafunzi waliolala, na kufikiria jinsi nilivyotoka mbali. Kutoka Msingi wa Nyathuna na kompyuta zake tatu zilizoshirikiwa hadi Shule ya Wasichana wa Mary Leakey na maabara yake ya kompyuta na mtandao. Kutoka msichana ambaye hakuwahi kuacha kijiji chake hadi mwanamke mdogo ambaye aliwakilisha shule yake katika mashindano ya mpira wa wavu katika mkoa. Kutoka kwa kuogopwa na Kiingereza hadi kuandika insha ambazo walimu wangu walizisifu. Safari ilikuwa imenibadilisha, na nilikuwa tayari kwa sura inayofuata.

Matokeo ya KCSE yalipoachiliwa, nilikuwa nimepata daraja la B+ (pamoja), na A- katika Hisabati na Masomo ya Kompyuta. Ilikuwa ya kutosha kuhakikisha kufikiwa chuo kikuu katika uwanja wa STEM. Jibu la mama yangu nilipompiga simu kumuambia limebaki katika kumbukumbu yangu. Hakusema mengi, tu 'Ngai arathime'—Mungu ametubariki—iliyorudiwa mara kwa mara wakati hisia zilishinda maneno yake.

Sura ya Tatu: Chuo Kikuu na Kujigundua

Kuchagua Teknolojia ya Taarifa za Biashara

Uamuzi wa kufuata Teknolojia ya Taarifa za Biashara katika Chuo Kikuu cha Teknolojia cha Dedan Kimathi ulikuwa wa vitendo na wa matamania. Nilikuwa nimevutiwa na teknolojia kila wakati, lakini pia nielewa kuwa ujuzi wa kiufundi peke yake haukutosha katika ulimwengu wa leo. Ujuzi wa biashara—kuelewa masoko, mashirika, mkakati, na usimamizi—ulikuwa muhimu sawa. Teknolojia ya Taarifa za Biashara ilitoa mchanganyiko kamili: kina cha kiufundi cha IT na mtazamo wa kimbakati wa biashara.

DeKUT, iliyoko katika Kaunti ya Nyeri, ilikuwa mashuhuri kwa programu zake za uhandisi na teknolojia. Kauli ya chuo kikuu—'Maisha Bora Kupitia Teknolojia'—ilipatana na imani yangu mwenyewe kuwa teknolojia inaweza kuwa nguvu ya mabadiliko chanya. Nilipopokea barua yangu ya kukubaliwa, ilihisi kama thibitisho la kila dhabihu mama yangu aliyofanya, kila saa niliyotumia kusoma, kila shaka nililoshinda.

Kuhamia Nyeri kwa chuo kikuu kulikuwa cha kuisisimua na cha uchungu. Nyeri ni nzuri—hali ya hewa baridi, mandhari ya kijani, na historia tajiri kama moyo wa upinzani wa Mau Mau. Lakini pia ilimaanisha kuwa mbali na nyumbani tena, wakati huu na uhuru na wajibu zaidi. Tofauti na shule ya sekondari ambapo kila kitu kilipangwa na kusimamia, chuo kikuu kilihitaji nidhamu binafsi, usimamizi wa wakati, na kujitolea kibinafsi.

Mwaka wa Kwanza: Misingi na Kutatizika

Mwaka wa kwanza katika DeKUT ulikuwa wa kuzidiwa. Eneo la chuo, na majengo yake ya kisasa, maabara ya kompyuta zilizojazwa na programu za hivi karibuni, na wanafunzi kutoka Kenya nzima na zaidi, lilikuwa ulimwengu wake mwenyewe. Wiki ya uanzishaji ilituanzisha maisha ya chuo, matarajio ya kitaaluma, na vikundi na vyama mbalimbali tulivyoweza kujiunga. Nilijisajili mara moja kwa Jumuiya ya Wanawake katika Teknolojia na Klabu ya Mpira wa Wavu, nikitafuta jamii na uendelezi na maslahi niliyoyatengeneza katika shule ya sekondari.

Programu ya kitaaluma ilikuwa ngumu kuanzia mwanzo. Muhula wetu wa kwanza ulifunika kozi za msingi: Utangulizi wa Programu (Python), Hisabati kwa Kompyuta, Kanuni za Usimamizi, Uhasibu wa Kifedha, na Ujuzi wa Mawasiliano. Kozi ya programu, hasa, ilikuwa ubatizo kwa

moto. Ingawa nilikuwa na ufichuzi wa msingi wa programu katika shule ya sekondari, programu ya kiwango cha chuo kikuu ilihitaji uelewa wa kina wa mantiki, kanuni, na kutatua matatizo.

Nilitatizika awali. Kasi ilikuwa ya haraka, matarajio yalikuwa juu, na kukadiria kulikuwa bila huruma. Kazi yangu ya kwanza ya programu—programu rahisi ya kukokotoa alama za wanafunzi—ilinichukua siku tatu na vipindi visivyo na kikomo vya kuboresha kukamilisha. Nakumbuka kuketi katika maabara ya kompyuta baada ya usiku wa manane, ninafadhaika hadi machozi, nikijaribu kugundua kwa nini msimbo wangu haukufanya kazi. Mwanafunzi mwenzangu, Mark, aligundua mapambano yangu na kutoa msaada. Alionyesha jinsi ya kufuatilia kupitia msimbo kwa utaratibu, jinsi ya kutumia kauli za kuchapisha kwa kuboresha, na muhimu zaidi, kuwa kupambana ni kawaida na sehemu ya mchakato wa kujifunza.

Uzoefu huo ulinifundisha somo muhimu: kuomba msaada si udhaifu; ni hekima. Nilianza kuunda vikundi vya kusoma, kuhudhuria masaa ya ofisi ya wahadhiri, na kutumia rasilimali za mtandaoni. Hatua kwa hatua, programu ilianza kufanya maana. Kutatizika kulibadilika kuwa kuvutiwa nilivyoanza kuthamini urembo wa msimbo ulioandikwa vizuri na kuridhika kwa kutatua matatizo magumu kupitia mawazo ya kimantiki.

Vikwazo vya kifedha vilikuwa wasiwasi wa kudumu. Mama yangu alikuwa akilipa elimu yangu kupitia mchanganyiko wa akiba, mikopo, na mapato kutoka shughuli zake ndogo za kilimo na biashara. Nilikuwa na ufahamu mkali kuwa ada ya kila muhula iliwakilisha miezi ya kazi yake. Ufahamu huu uliniendesha kufanya kila dakika kuhesabika. Sikuweza kuwa na nafasi ya kushindwa kitengo au kupoteza muda. Niliombea ruzuku, kutafuta fursa za muda, na kuishi kwa uchoyo iwezekanavyo, lakini shinikizo la kifedha lilikuwa kila wakati, likielea nyuma ya kila uamuzi.

Mwaka wa Pili: Ukuaji na Changamoto

Mwaka wa pili uliletachangamano la kitaaluma lililoongezeka na utaalamu wa kina zaidi. Tulichimba katika Mifumo ya Usimamizi wa Hifadhidata, Programu Inayolenga Kitu (Java), Miundo ya Data na Kanuni, Mifumo ya Taarifa za Biashara, na Usimamizi wa Uendeshaji. Kila kozi ilijengwa juu ya msingi uliowekwa katika mwaka wa kwanza, ukiongeza safu za utata na ufinyu.

Kozi ya Mifumo ya Usimamizi wa Hifadhidata ilikuwa ya kubadilisha hasa. Kujiifunza jinsi ya kubuni hifadhidata madhubuti, kuandika maswali ya SQL, na kuelewa kawaida ya data kulifungua macho yangu jinsi taarifa inavyopangwa na kufikiwa katika mifumo ya kisasa. Nilianza kuona hifadhidata kila mahali—katika mfumo wa usimamizi wa wanafunzi wa chuo kikuu, katika orodha ya maktaba, katika programu za benki za simu. Ulimwengu ulijengwa juu ya data, na kujua jinsi ya kuitawala kulikuwa ujuzi wenye nguvu.

Ilikuwa wakati wa mwaka huu ambao nilichukua mradi wangu wa kwanza muhimu wa kiufundi: Mfumo wa Usimamizi wa Maktaba. Mradi, sehemu ya kazi yetu ya Mifumo ya Usimamizi wa Hifadhidata, ulituhitaji kubuni na kutekeleza mfumo wa nyuma kwa ajili ya usimamizi wa shughuli za maktaba—hesabu ya vitabu, usajili wa wanachama, miamala ya kukopa, na mahesabu ya faini. Niliteuliwa kufanya kazi katika timu ya wanafunzi watatu, na tuliamua kutumia Python na MySQL kwa nyuma.

Mradi ulikuwa na changamoto kwa njia ambazo zilizidi utata wa kiufundi. Kuratibu na washirika wa timu, kugawanya majukumu, kudhibiti udhibiti wa toleo, na kuunganisha vipengele tofauti vya mfumo kulihitaji ujuzi laini ambao hakuna kitabu cha masomo kilichofundisha. Tulikuwa na kutoelewana kuhusu uchaguzi wa muundo, tarehe za mwisho zilizokosa, na nyakati za kutatizika wakati msimbo ulioandikwa na mtu mmoja ulivunja utendaji uliotekelwa na mwingine.

Lakini tulivumilia. Nilichukua jukumu la kubuni mpango wa hifadhidata, kuunda majedwali kwa ajili ya Vitabu, Wanachama, Miamala, na Faini na uhusiano na vikwazo vinavyofaa. Pia nilitekeleza mantiki ya msingi ya kukopa na kurudisha, nikihakikisha kuwa mfumo ulifulia kwa usahihi upatikanaji wa kitabu, kuhesabu tarehe za mwisho, na kukokotoa kiotomatiki faini kwa vitabu vilivyochelewa. Wakati ambao vipengele vyote vilikuja pamoja na mfumo hasa ulifanya kazi—unapoweza kusajili mwanachama, kuangalia kitabu, kukirejesha, na kuona hesabu ya faini ikisasisha kwa usahihi—ulikuwa wa furaha.

Wakati wa uwasilishaji wa mradi, mhadhiri wetu aliuliza maswali ya kuchimba kuhusu uchaguzi wetu wa muundo, kushughulikia makosa, na mazingatio ya kupanuka. Kulinda maamuzi yetu ya kiufundi, kueleza biashara, na kuonyesha utendaji wa mfumo chini ya kuulizwa kulikuwa kwa kutaabisha lakini hatimaye kuridhisha. Tulipata daraja la juu, lakini muhimu zaidi, nilikuwa na

ushahidi wa dhahiri kuwa ningeweza kujenga kitu kinachofanya kazi, kitu kinachotatua tatizo halisi. Mradi huo unabaki moja ya mafanikio yangu makubwa zaidi.

Nje ya darasa, niliendelea kucheza mpira wa wavu kwa timu ya chuo kikuu. Tulifanya mazoezi mara tatu kwa wiki na kushindana katika mashindano ya kati ya vyuo vikuu katika mkoa. Kuwa sehemu ya timu kulitoa usawa muhimu kwa nguvu ya akili ya kazi ya kitaaluma. Kwenye uwanja, ulimwengu ulipunguzwa kwa mwendo wa mpira, uratibu wa washirika wa timu, maamuzi ya dakika yaliyofanya tofauti kati ya kushinda na kupoteza pointi. Mpira wa wavu uliniweka mwenye shughuli za kimwili, kuunganishwa kijamii, na imara kiakili.

Mwaka wa Tatu na nne: Kuzidisha Utaalamu

Nilipoendelea katika mwaka wa tatu na wa nne, mtaala ukawa maalum zaidi na wenye matakwa. Kozi katika Uchambuzi wa Mifumo na Muundo, Maendeleo ya Wavuti, Maendeleo ya Programu za Simu, Usimamizi wa Kimkakati, na Ujasiriamali zilinitesa kuunganisha maarifa ya kiufundi na mawazo ya biashara. Mstari kati ya nadharia na mazoezi ulipoteza wazi wakati miradi ikawa ngumu zaidi na matarajio yenye ufinyu zaidi.

Miaka hii pia ililetakujitafakari kuhusu mustakabali wangu. Kufuzu kulipokaribia upeo wa macho, maswali kuhusu mwelekeo wa kazi yakawa ya dharura. Je, ninapaswa kufuata maendeleo ya programu? Uchambuzi wa biashara? Usimamizi wa mradi? Ujasiriamali? Kila njia ilitoa fursa na changamoto tofauti. Nilianza kuhudhuria mazungumzo ya kazi, kuwa na mtandao na wanafunzi wa zamani, na kuchunguza makampuni na majukumu ambayo yanalingana na ujuzi na maslahi yangu.

Jumuiya ya Wanawake katika Teknolojia ikawa muhimu zaidi kwangu wakati wa kipindi hiki. Kupitia jumuiya, niliungana na wanafunzi wengine wa kike wakipitia changamoto sawa— mashuku ya mara kwa mara kutoka wanafunzi wa kiume, shinikizo la kuthibitisha nafsi zetu katika nafasi za kiufundi, kitendo cha kusawazisha kati ya matakwa ya kitaaluma na matarajio ya kijamii. Tulipanga warsha juu ya kuandika wasifu, utayarishaji wa mahojiano ya kiufundi, na maendeleo ya kazi. Tulikaribisha wanawake mafanikio katika teknolojia kuzungumza nasi, kutoa mfano na ushauri wa vitendo.

Tukio moja la kipekee linatofautisha: majadiliano ya paneli na wanawake watatu wa Kikenya wanaofanya kazi katika majukumu ya juu ya teknolojia—meneja wa uhandisi wa programu katika Safaricom, msayansi wa data katika biashara inayoanza ya Nairobi, na mshauri wa usalama wa mtandao. Kusikia hadithi zao—vikwazo walivyoshinda, fursa walizoziumba, athari waliyokuwa wakifanya—kulikuwa kwa kuhamasisha na kuwezesha. Walizungumza wazi kuhusu changamoto: kuwa mwanamke pekee katika mikutano ya kiufundi, kuwa na utaalamu wao kuulizwa, kushikilia matarajio ya familia na matamano ya kazi. Lakini pia walizungumza kuhusu thawabu: kuridhika kwa kujenga suluhisho ambalo liliathiri mamilioni ya watu, uhusiano wa ushauri waliokuwa wameunda, milango ambayo teknolojia ilikuwa imefungua. Ujumbe wao ulikuwa wazi: njia haitakuwa rahisi, lakini itakuwa ya thamani.

Sura ya Nne: Changamoto na Uvumilivu

Mapambano ya Kifedha

Katika safari yangu yote ya chuo kikuu, vikwazo vya kifedha vimekuwa changamoto inayoendelea. Tofauti na wenzangu wengi ambao wazazi wao wanafanya kazi katika ajira rasmi na mapato thabiti, mapato ya mama yangu kama mkulima mdogo na mpiga kazi ni ya msimu na yasiyotabiriwa. Mavuno mazuri huleta faraja; mabaya huleta wasiwasi. Tarehe za mwisho za malipo ya ada ya shule mara nyingi zimekuwa chanzo cha mkazo, mama yangu akitaabika kukusanya pesa kupitia mikopo kutoka vikundi vya akiba au kwa kuuza mazao kwa bei ya chini kuliko angependa.

Nakumbuka muhula mmoja wa shida hasa katika mwaka wa pili wakati malipo ya ada yalichelewa, na nilikatazwa kuketi kwa mitihani hadi madeni yalipofutwa. Aibu ya kugeuzwa kutoka chumba cha mtihani wakati wanafunzi wenzangu waliendelea ndani ilikuwa ya kushindwa. Nilimpiga mama yangu simu, nikijaribu kuzuia kukata tamaa kutoka sauti yangu, na aliahidi kupata suluhisho. Siku tatu baadaye, alikuwa amekopa kutoka jamaa, kuchukua mkopo kutoka kundi lake la wanawake, na kwa namna fulani kuchanganya kiasi cha chini kinachohitajika. Niliweza kuketi kwa mitihani, lakini uzoefu uliacha alama.

Changamoto hizi zilinifundisha ubunifu. Niliomba kila fursa ya ruzuku, niliandika maombi ya kushawishi yakionyesha hali zangu na uwezo. Maombi mengine yalifaulu, yakitoa faraja ya karibu. Wengine walikataliwa, wakinifundisha uvumilivu katika uso wa kukatishwa tamaa. Pia nilitafuta fursa za muda—kufundisha wanafunzi wachanga hisabati na masomo ya kompyuta, kusaidia biashara za ndani kuweka tovuti za msingi, kufanya kazi ya kuingiza data wakati wa likizo. Kila shilingi iliyopata ilikuwa mchango mdogo kwa kupunguza mzigo wa mama yangu.

Mienendo ya Kijinsia katika Teknolojia

Kuwa mwanamke katika programu ya teknolojia kumeleta changamoto zake za kipekee. Ingawa programu ya Teknolojia ya Taarifa za Biashara ya DeKUT ina usawa bora wa kijinsia kuliko Sayansi Safi ya Kompyuta au Uhandisi, wanafunzi wa kiume bado wanazidi wanafunzi wa kike. Katika kozi fulani za kiufundi, nimekuwa mmoja wa wanawake watatu au wanne tu katika darasa la wanafunzi arobaini.

Kumekuwa na nyakati za ubaguzi wa kawaida wa kijinsia—mawazo kuwa nilichagua Business IT kwa sababu ni 'rahisi' kuliko Sayansi ya Kompyuta, mshangao ninapofanya vizuri katika kozi za programu, au maoni yanayopendekeza kuwa wanawake ni bora kwa asili katika vipengele vya 'ujuzi laini' vya Business IT wakati wanaume wanatawala katika vipengele vya kiufundi.

Uvamizi huu mdogo, mmoja mmoja mdogo lakini kwa pamoja unaoharibu, ulihitaji juhudi za kujikazia kutoingiza.

Kazi ya kikundi wakati mwingine ilifunua upendeleo wa kijinsia. Katika mradi mmoja, mshirika wa timu wa kiume alifikiri moja kwa moja kuwa angeshughulikia programu ya 'kiufundi' huku akipendekeza nilenga kwenye hati na uwasilishaji. Nilitakiwa kuthibitisha uwezo wangu wa kiufundi na kuisisitiza mgawanyo wa haki wa kazi ambao uliniruhusu kuonyesha ujuzi wangu wa programu. Katika tukio lingine, wakati wa mjadala wa darasa, pendekezo langu la kiufundi lilipuuzwa hadi mwanafunzi wa kiume alifanya hoja ile ile dakika baadaye na kusifiwa kwa ajili yake.

Lakini changamoto hizi pia ziliongeza azimio langu. Nilijifanya kuzungumza darasani, kujitolea kwa kazi za kiufundi katika miradi ya kikundi, kusaidia wanafunzi wengine (wa kiume na wa kike) na changamoto za programu, na kuruhusu kazi yangu kuzungumza yenyewe. Nilikataa kufafanuliwa na dhana za kimapokeo au kupunguzwa na matarajio ya wengine yaliyopunguka. Mafanikio yangu katika mradi wa Mfumo wa Usimamizi wa Maktaba, alama zangu nzuri katika kozi za kiufundi, na ushiriki wangu hai katika mashindano ya usimbaji hatua kwa hatua ilianzisha umaarufu wangu.

Kusawazisha Mila na Tamaa

Kama mwanamke mdogo wa Kikuyu ninayefuata kazi katika teknolojia, mara nyingi ninapita kwenye mvutano kati ya matarajio ya jadi na matamania ya kisasa. Baadhi ya jamaa wanauliza kwa nini ninafuata uwanja huo 'mgumu' ninapoweza kuchagua kitu kifaayo zaidi kwa mwanamke. Kuna shinikizo la wazi kuhusu ndoa—maswali kuhusu nitakapokaa, wasiwasi kuwa elimu nyingi zinaweza kunifanya 'siweze kuolewa,' mapendekezo kwamba ninapaswa kuzingatia kupata mume badala ya kujenga kazi.

Matarajio haya mara chache yanaelezwa kwa nia mbaya; yanakuja kutoka kwa watu ambao wanajali kunihusu lakini mtazamo wao uliumba na nyakati tofauti na uwezekano tofauti. Mama yangu, licha ya elimu yake rasmi iliyopunguka, amekuwa mtetezi wangu mkuu. Wakati jamaa wanaeleza wasiwasi huu, anasema kwa uthabiti kuwa elimu haiwezi kupotea kamwe, kuwa nyakati zimebadilika, na kuwa wanawake lazima waweze kusimama kwa miguu yao wenyewe. Msaada wake umekuwa ngao dhidi ya kukatishwa tamaa.

Sikatai urithi wangu wa kitamaduni—ninajivunia kuwa Mkikuyu, kujivunia maadili ya kazi ngumu na jamii ambayo yalianzishwa ndani yangu. Lakini pia ninaamini kuwa utamaduni lazima ubadilishe, kuwa mila zinapaswa kuwezesha badala ya kupunguza, na kuwa kizazi changu cha wanawake wa Kiafrika kina haki na wajibu wa kupanga njia mpya huku tukiheshimu kile kinachokuwa na thamani kutoka wakati uliopita.

Sura ya Tano: Dira na Matamania

Malengo ya Kitaaluma

Ninapokaribia mwaka wa mwisho wa masomo yangu ya kwanza ya shahada, matamania yangu ya kitaaluma yamejipanga katika malengo kadhaa muhimu. Kwa muda wa karibu, ninalenga kuhitimu na heshima ya daraja la kwanza, nikitiisha msingi niliojengwa katika miaka mitatu iliyopita. Lengo hili si kuhusu alama tu—linawakilisha utawala wa uwanja wangu na utayari wa kukabiliana na changamoto za ulimwengu halisi.

Baada ya kuhitimu, ninakusudia kupata uzoefu wa vitendo katika sekta ya teknolojia, ikiwezekana katika jukumu ambalo linaoanisha biashara na teknolojia—labda kama mchambuzi wa biashara, mchambuzi wa mifumo, au meneja wa bidhaa msaidizi. Ninavutiwa hasa na mashirika ambayo yanatumia teknolojia kutatua matatizo ya Kiafrika: makampuni ya fintech yanayofanya huduma za kifedha kupatikana kwa jamii za vijijini, biashara zinazoanzia afya-tech zinazoboresha utoaji wa huduma za afya, suluhisho za agri-tech zinazowezesha wakulima na data na ufikiaji wa soko, au mipango ya e-serikali inayofanya huduma za umma kuwa za ufanisi zaidi na uwazi.

Kwa muda wa kati, ninaona kufuata shahada ya uzamili katika eneo maalum—huenda Sayansi ya Data, Uchambuzi wa Biashara, au Usimamizi wa Mifumo ya Taarifa. Elimu ya juu itaongeza utaalamu wangu, kupanua mtandao wangu, na kuniweka katika majukumu ya uongozi. Ninavutiwa hasa na jinsi kujifunza kwa mashine na akili bandia inavyoweza kutumiwa katika muktadha wa kipekee wa Kiafrika, kuunda suluhisho zinazofanya kazi na uhalisia wa miundombinu yetu badala ya kudhani hali za Magharibi.

Kwa muda mrefu, tamaa yangu ni kuanzisha kampuni ya ushauri wa teknolojia inayosaidia biashara ndogo na za kati nchini Kenya kutumia teknolojia kwa ukuaji. Nimeshuhudia jinsi biashara nyingi—ikiwa ni pamoja na zile katika Nyathuna na jamii sawa—zinavyozuiwa na michakato ya mikono, ukosefu wa maamuzi yanayotegemea data, na uwepo mdogo wa mtandaoni. Kwa uingiliaji sahihi wa teknolojia, biashara hizi zinaweza kuboresha kwa kiasi kikubwa ufanisi wao, kufikia masoko mapya, na kupanuka kwa kudumu. Nataka kuwa sehemu ya kufanya hiyo kutokea.

Matamania ya Athari za Kijamii

Zaidi ya mafanikio ya kitaaluma, ninaendeshwa na hamu ya kuunda athari ya maana ya kijamii. Safari yangu kutoka Nyathuna hadi DeKUT ilifanywa inawezekana na dhabihu za mama yangu, kujitolea kwa walimu walioamini kwangu, na fursa—hata kama zilipungua—ambazo zilikuwapo. Ninahisi wajibu wa kuunda fursa zaidi kama hizo kwa wengine, hasa wanawake wachanga kutoka jamii za vijijini ambao wanaota kazi katika teknolojia.

Ninaona kuanzisha programu ya ushauri ambayo inaunganisha wanafunzi wa chuo kikuu wanaosoma teknolojia na wasichana katika shule za sekondari za vijijini. Kupitia programu hii, washauri wangetoa mwongozo wa kitaaluma, ushauri wa kazi, na kuhamasisha—aina ya msaada ambao unafanya tofauti kubwa unapopita katika ardhi isiyojulikana. Programu pia ingewezesha ziara za ufunuo ambapo wanafunzi wa shule ya sekondari wanatembelea viwanja vya chuo kikuu na makampuni ya teknolojia, wanapanua hisia yao ya yanayowezezekana.

Pia ninajali ujuzi wa kidijitali katika jamii za vijijini. Nimeona moja kwa moja jinsi ukosefu wa ujuzi wa msingi wa kompyuta unavyopunguza fursa—maombi ya kazi sasa ni mtandaoni, huduma za serikali zinakuwa za kidijitali, benki inahamia majukwaa ya simu. Wale wasio na ujuzi wa kidijitali wanaachiwa nyuma. Nataka kuanzisha vituo vya kompyuta vya jamii katika maeneo yasiyopewa huduma, kutoa mafunzo ya bure ya msingi ya kompyuta, ufikiaji wa mtandao, na msaada kwa huduma za mtandaoni. Vituo hivi vingehudumia kama madaraja kwenye uchumi wa kidijitali kwa jamii ambazo kwa sasa zinasimama upande usiofaa wa mgawanyiko wa kidijitali.

Malengo ya Maendeleo ya Kibinafsi

Kwa ngazi ya kibinafsi, nimejitolea kujifunza na kukua kila wakati. Uwanja wa teknolojia unabadilika haraka—lugha za programu zinapanda na kuanguka katika umaarufu, miundo mpya inazuka, mifano ya biashara ambayo ilionekana isiyoweza kuanguka inakuwa ya zamani. Kubaki muhimu kunahitaji kujitolea kujifunza maisha yote. Ninapanga kusasisha ujuzi wangu kila wakati kupitia kozi za mtandaoni, vyeti vya kitaaluma, na miradi ya vitendo.

Pia nataka kuendeleza uwezo wangu wa uongozi. Utaalamu wa kiufundi peke yake hautoshi kwa athari nataka kuunda; ninahitaji kuweza kuhamasisha timu, kusimamia rasilimali, kupita siasa za

shirika, kuwasiliana dira, na kuendesha mabadiliko. Hii inahitaji maendeleo makusudi ya ujuzi kama akili ya kihisia, mawazo ya kimkakati, ufumbuzi wa migogoro, na mawasiliano ya kushawishi.

Ustawi wa kimwili na kiakili ni vipaumbele pia. Mahitaji ya kazi za teknolojia—masaa marefu, kujifunza kila wakati, shinikizo la kutatua matatizo—yanaweza kusababisha kuchoka kama hayasawazishwi na kujitunza. Ninakusudia kudumisha ushiriki wangu wa michezo, labda kuhamia kutoka mpira wa wavu wa ushindani hadi mchezo wa burudani na ufundishaji. Pia nataka kulima mazoea ya ufahamu, kudumisha uhusiano imara wa kijamii, na kuunda mipaka kati ya kazi na maisha ya kibinafsi.

Utulivu wa kifedha na uhuru ni malengo muhimu. Nataka kufikia hatua ambapo mama yangu hatahitaji tena kupambana kifedha, ambapo ninaweza kusaidia ndugu zangu inapohitajika, ambapo ninaweza kuwekeza katika fursa bila wasiwasi wa kudumu kuhusu pesa. Hii si kuhusu utajiri kwa ajili yake mwenyewe—ni kuhusu usalama, heshima, na uhuru wa kufanya uchaguzi kulingana na kile kilicho sahihi badala ya kile kinachoweza kumudu.

Hitimisho: Safari Inaendelea

Katika umri wa miaka ishirini, ninafahamu kuwa wasifu huu unashika mwanzo tu wa hadithi yangu. Sura muhimu zaidi—kazi nitakayojenga, athari nitakayounda, familia naweza kulea, changamoto nitakazoshinda, kushindwa nitakayokutana nayo na kujifunza kutoka—bado hazijaandikwa. Lakini msingi umewekwa, na mwelekeo ni wazi.

Kutoka Kijiji cha Nyathuna hadi Chuo Kikuu cha Dedan Kimathi, safari yangu imekuwa moja ya mabadiliko ya kudumu. Kila hatua—shule ya msingi, shule ya sekondari, sasa chuo kikuu—imepanua upeo wangu wa macho, changamoto dhana zangu, na kunijaza na uwezo mpya. Msichana aliyetembea dakika thelathini kwenda shule ya msingi ya vijijini yenye rasilimali chache amekuwa mwanamke mdogo anayesimba mifumo ya nyuma na kusoma teknolojia ya taarifa za biashara katika chuo kikuu cha kitaifa. Mabadiliko ni makubwa, hata hivyo ninabaki kuunganishwa na mizizi yangu.

Uvumilivu wa mama yangu, kufanya kazi ardhi na kupiga kazi kuhakikisha watoto wake wangeweza kupata elimu, unaonyesha nguvu za dhabihu za wazazi. Imani yake katika elimu kama njia ya maisha bora, licha ya elimu yake mwenyewe iliyopungua, inaonyesha hekima inayozidi vyeti rasmi. Huenda asielewa maelezo ya kiufundi ya ninachosoma, lakini anaelewa umuhimu wake. Ninapoeleza miradi yangu kwake kwa maneno rahisi—'Ninajenga mfumo unayosaidia maktaba kufuatilia vitabu na wakopaji'—uso wake unaangaza kwa fahari. Fahari hiyo ndiyo motisha yangu kubwa.

Changamoto nimezo kabiliwa—vikwazo vya kifedha, upendeleo wa kijinsia, kusawazisha mila na tamaa, kupita nafasi zisizojulikana—zimekuwa ngumu lakini za kuunda. Zimenifundisha uvumilivu, ubunifu, na umuhimu wa mifumo ya msaada. Pia zimeanzisha huruma kwa wengine wanaokabiliwa na mapambano sawa na kujitolea kufanya njia iwe rahisi kwa wale wanaofuata.

Shauku zangu—teknolojia na mpira wa wavu—zinaweza kuonekana zisizo na uhusiano, lakini zote zimenifundisha masomo muhimu. Teknolojia imeninyesha nguvu za mawazo ya kimantiki, kuridhika kwa kujenga suluhisho, na uwezekano wa uvumbuzi kuboresha maisha. Mpira wa wavu umenifundisha kufanya kazi kwa timu, nidhamu, umuhimu wa mazoezi, na jinsi ya kubaki

makini chini ya shinikizo. Pamoja, zimeunda mtazamo kamili ambao unasawazisha utaalamu wa kiufundi na ujuzi wa kati ya watu, mafanikio ya mtu binafsi na mafanikio ya pamoja.

Nikitazama mbele, ni wa kusesimua na halisi. Uwanja wa teknolojia unatoa fursa kubwa, lakini ushindani ni mkali na kasi ya mabadiliko ni isiyo na kupumzika. Mafanikio yatahitaji kujifunza kila wakati, kubadilika, uvumilivu, na labda bahati fulani. Vizuizi vya kijinsia vinaendelea, ingawa vinabadilika. Usalama wa kifedha haujakisiwa. Njia mbele ina kutokuwa na uhakika.

Lakini niko tayari. Safari kutoka Nyathuna imenitayarisha kwa changamoto. Msaada wa mama yangu, ndugu, walimu, washauri, na wenzangu umeninyesha kuwa sikabaliani na changamoto hizi peke yangu. Ujuzi nilioupata—wa kiufundi, wa uchambuzi, wa kati ya watu—kunipa zana za kupita utata. Maadili yaliyoanzishwa na utamaduni wangu—kazi ngumu, uvumilivu, wajibu wa jamii—hutoa msingi wa maadili. Dira niliyounda—kutumia teknolojia kwa athari za kijamii, kuwezesha wengine, kuonisha migawanyiko ya kidijitali—kunipa lengo zaidi ya mafanikio ya kibinafsi.

Kwa wanawake wachanga katika vijiji vya vijijini katika Kenya na Afrika ambao wanaweza kusoma hii: mazingira yako hayaamua hatima yako. Elimu inabadilisha. Teknolojia inatoa njia za athari na fursa. Safari haitakuwa rahisi—kutakuwa na mapambano ya kifedha, nyakati za kujishuku, watu watakaokupuza, na vizuizi vinavyoonekana vishindike. Lakini kwa azimio, msaada, na juhudi, vizuizi hivi vinaweza kushindwa.

Usiruhusu mtu yeyote akuambie kuwa teknolojia si yako kwa sababu ya jinsia lako, asili yako ya vijijini, au hali yako ya kiuchumi. Ulimwengu unahitaji mitazamo tofauti katika teknolojia—watu ambao wanaelewa muktadha tofauti, ambao wanaweza kubuni suluhisho kwa uhalisia tofauti, ambao wanaleta uzoefu tofauti kwa kutatua matatizo. Mtazamo wako una thamani. Uwezo wako hauna kikomo.

Ninapokaribia kuhitimu na mpito kutoka mwanafunzi hadi mtaalamu, ninabeba masomo ya Nyathuna—thamani ya jamii, heshima ya kazi ngumu, umuhimu wa kusaidia wengine. Ninabeba elimu kutoka Shule ya Msingi ya Nyathuna, Shule ya Wasichana wa Mary Leakey, na Chuo Kikuu cha Teknolojia cha Dedan Kimathi—maarifa, ujuzi, na kujiamini ambayo elimu rasmi hutoa. Ninabeba hekima ya mama yangu—uvumilivu wake, dhabihu zake, imani yake

isiyoyumba katika nguvu za elimu. Na ninabeba ndoto zangu mwenyewe—za mafanikio ya kitaaluma, athari za kijamii, na maisha yaliyoishi kwa lengo na maana.

Safari kutoka Nyathuna inaendelea. Mahali pa kwenda bado linafafanuliwa. Lakini mwelekeo ni wazi: mbele, juu, na kila wakati kwa nia ya kuinua wengine ninapopanda. Hii si hadithi yangu tu—ni hadithi ya uwezekano, ya mabadiliko, ya matumaini. Na sura bora bado zijaandikwa.

* * *

Sarah Wairimu Thuo

*Chuo Kikuu cha Teknolojia cha Dedan Kimathi
Januari 2026*